

Uğur, F. Ve Azizoğlu N. İ. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1): 151-166.

Ana Dili Eğitimi Dergisi
www.anadiliegitimi.com

*Gönderilme: Ekim, 2015 / Düzeltme: Aralık, 2015 /
Kabul Edilme: Ocak, 2016*

*Fidan UĞUR**
*Nahide İrem AZIZOĞLU***

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi***

Öz

Dil öğretiminin amacı, bireylerin dört temel dil becerilerini geliştirerek çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamaktır. Türkçe öğrenen bireylerin iletişim sürecini eksiksiz devam ettirebilmeleri ve topluma uyum sağlayabilmeleri için, dört temel dil becerisinin gelişimine ek olarak zengin bir söz varlığına sahip olmaları da gerekmektedir. Bireyin öğrendiği dille ilgili sözcük hazinesini geliştirmesi, hem dili aktif ve doğru kullanmasını sağlayacak, hem de düşünme becerisini geliştirecektir. Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan temel kaynaklar ders kitaplarıdır. Öğrencilerin sözcük hazinelerini geliştirmede kitaplarda bulunan sözcük öğretimi etkinlikleri ve bunların niteliği önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada, iki farklı yayınevi tarafından hazırlanan temel dil kullanıcı düzeyi ders ve çalışma kitapları doküman analizi yöntemiyle incelenerek bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleri sayısal açıdan ve kullanılan etkinlik çeşitliliği açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, incelenen kitaplarda bağımsız sözcük öğretimi etkinlik sayısı ve oranlarının birbirine yakın (Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe: % 12, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe: % 16) olduğu görülmüştür. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında 11 farklı etkinliğe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında ise 14 farklı etkinlik türüne yer verildiği tespit edilmiştir. Her iki yayınevi tarafında hazırlanan etkinlik türlerinden 10'unun ortak olması belli türde etkinliklere odaklanıldığının göstergesidir.

Anahtar Sözcükler: Yabancılar Türkçe öğretimi, sözcük öğretimi, yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları

Assessment of Textbooks for Teaching Turkish as a Foreign Language in terms of Vocabulary Teaching

Abstract

The purpose of language teaching enables the individuals to communicate properly with the people around them by improving the four fundamental language skills that they have. In order to maintain the communication processes smoothly and adapt themselves to the society, the individuals learning Turkish are required to be equipped with a rich vocabulary in addition to the improvement of these four fundamental language skills. The improvement of the vocabulary of the individuals in regard to the language that they learn enables them both to utilize the language actively and accurately and to enhance their thinking skills. The primary sources for teaching Turkish to foreigners are textbooks. The activities of vocabulary and their qualities in these textbooks have an important impact on the development of the vocabulary of the students. In this study, text and course books prepared by two different publishers at a level for basic language users were examined by means of the document analysis, and the activities of independent vocabulary teaching were evaluated in terms of the quantitative aspects and the variety of the activities included. In conclusion, the number of and percentage of the activities of independent vocabulary teaching in these two books were observed to be similar (Turkish for Foreigners by Yeni Hitit: 12%, İstanbul Turkish for Foreigners by İstanbul: 16%). The number of the different activities was found to be 11 in Turkish Books for Foreigners by Yeni Hitit, and to be 14 in Turkish Books for Foreigners by İstanbul. The finding indicates that the focus was on certain types of activities since a total of 10 activities in both of the books by these two different publishing houses are of similar nature.

Key Words: Turkish teaching for Foreigners, vocabulary teaching, Textbooks for teaching Turkish for Foreigners

* Arş.Gör, Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Hatay. E-posta: fidanugur.15@gmail.com

** Arş.Gör, Sakarya Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sakarya, E-posta: azizoglu@sakarya.edu.tr

*** Bu makale 1. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi'nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Giriş

Yabancı dil bilmek gelişen ve değişen dünya şartlarında, çeşitli sebeplerle pek çok kişi için bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bugün pek çok insan, iyi bir eğitim almak, dil politikasındaki evrensellik, değişik kültürleri tanımak, göçler, ticaret ve turizm gibi sebeplerle yabancı dil öğrenmektedir (Barın, 1992; Akt. Büyükkız ve Hasırcı, 2013). Yabancı dil öğrenmeye artan ilgi sonucunda, farklı kültürlerden gelen toplulukları aynı iş, eğitim ve diğer ortak paylaşım alanlarında bir araya geldiklerinde anlama ve anlaşma seviyesini en üst düzeye çıkarmak amacıyla (Uysal, 2009) *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni* hazırlanmıştır. Metinde, dil düzeyleri belirlenmiş ve her düzey için bireylerin bütün dil becerilerinde elde edecekleri kazanımlar da açıkça belirtilmiştir.

Yabancı dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalara paralel olarak, dünyada en çok konuşura sahip dillerden biri olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de önemli gelişmeler olmuştur. Türkiye’de ve dünyanın çeşitli yerlerinde Türkçe Öğretim Merkezleri açılmış, öğretime yönelik materyaller hazırlanmıştır. Şüphesiz ki, ders kitapları dil öğretim sürecinin en önemli materyallerinden biridir. Ders kitaplarıyla, öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmeleri, dili hem günlük hayatta hem de akademik ortamlarda kullanabilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleşmesi için, dil becerileri eğitiminin yanında, hedef dile ait söz varlığı ile ilgili bir eğitim de verilmelidir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan ders kitaplarının, öğrencilerin yeni sözcükleri etkili bir şekilde öğrenmelerine imkân verecek şekilde düzenlenmiş olması önemlidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan kitaplar incelendiğinde öğretimin dört temel dil becerisi ve dil bilgisi öğretimi üzerine şekillendiği görülmektedir. Sözcük öğretimi için yapılan çalışmalar bazen dört temel dil becerisi ile ilişkilendirilmiş bazen de sadece sözcük öğretimi üzerine şekillendirilmiştir. Örneğin, öğrencinin dinlediği bir metinde sıfatların hangi kişilerle ilgili olduğunu belirlemesi hem dinlediğini anlamayla hem de sıfatın anlamını öğrenmeyle ilgiliyken, bir tabloda sözcüklerin anlam özelliklerine göre eşleştirilmesi bağımsız bir etkinliktir.

Sözcük Öğretimi Açısından Türkçe

Türkçede sözcük öğretimi söz konusu olduğunda, öncelikle Türkçe sözcüklerin yapısal ve anlamsal özellikleri üzerinde durmak gerekir. Diller, çeşitli özellikleri bakımından gruplara ayrılır. Korkmaz (2007) konuşulan ve yazılan dillerin yapı (morphologie) ve köken (genetic) akrabalığı olmak üzere iki gruba ayrıldığını bildirir. Yapı bakımından yapılan sınıflamaya göre diller, tek heceli, eklemeli ve çekimli diller olmak üzere 3’e ayrılmıştır. Türkçe de yapı bakımından eklemeli diller grubunda yer alır ve sondan eklemeli dillerin en karakteristik örneğidir. “Türkçenin sondan eklemeli bir dil olması; sözcük kök ve gövdelerinden yeni sözcükler türetme ve sözcükleri sözün bağlamında farklı işlevlere göre çekimleme özelliklerini ortaya çıkarır” (Karadağ, 2013: 39).

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Türkçenin sözcük öğretimini etkileyebilecek en belirleyici yapısal özelliği eklemeli dil yapısıdır. Bu yapı Türkçeye sözcük türetme kolaylığı kazandırır. “Eklerin çeşitliliği ve bu çeşitli eklerin değişik görevler yüklenerek yeni sözcükler oluşturabilmeleri, Türkçeyi çok geniş anlatım olanaklarına kavuşturmuş, yeni beliren kavramların karşılanmasını, yabancı kavramlara karşılıklar bulunmasını kolaylaştırmıştır” (Aksan, 2009:106). Bu özelliğiyle Türkçe sözcükler, sistematik bir yapıya sahiptir. Bu nedenle öğrenci, kelimenin anlamını bilmeseydi bile kökten ya da ekten işlevinden sözcüğün anlamına kolaylıkla ulaşabilir. Ayrıca eklerin sözcüklere belli bir düzen içinde gelmesi, yabancı için sözcük öğrenmeyi kolaylaştıracak özelliklerden biridir.

“Eklemeli yapı, aynı zamanda kelimenin oluşum şeklini de gözler önüne serdiği için bilişsel açıdan işlevsel sonuçlar ortaya çıkarmakta, özellikle okuma ve dinleme sürecinde sözcük ve sözcük gruplarının kümelenme (clustering) aşamasından sonra tanımlama sürecini hızlandırabilecek bir ortam hazırlamaktadır” (Onan, 2014:227). Bu noktada Türkçenin sözcük yapısı sadece sözcük öğrenirken değil, öğrencinin okuduğu ya da dinlediği metni anlamlandırması sürecinde de kolaylık sağlayacaktır. Bu durum sözcük öğretiminin nihai hedefine ulaşması açısından önemlidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde, Türkçe sözcüklerin dikkat çeken bir diğer yapısal özelliği de “birleşik yapıli sözcükler”dir. Korkmaz (2007: 137) Türkiye Türkçesinde şekil yapıları ve taşıdıkları nitelik bakımından iki türlü birleşik sözcük olduğunu belirtir:

1. Birleşik kelimeyi oluşturan sözcüklerden her birinin kendi anlamını koruyarak oluşturduğu birleşikler: *Akciğer, açık öğretim, akşam yemeği, yardım et- vb.*
2. Birleşik kelimeyi oluşturan kelimelerden biri veya her ikisi (varsa üçü birden) ya ses yapısı ya da anlam bakımından birer değişme ve dönüşme aşamasından geçerek kaynaşmış ve yeni bir kavrama karşılık olmuşlarsa, bunlar bitişik yazılır: *Pazartesi (pazar ertesi), cumartesi (cuma ertesi), açığız, gecekondu vb.*

Bitişik yazılan birleşik sözcüklerden bazılarında birleşik sözcüğü oluşturan tüm bileşenlerin gerçek anlamından uzaklaştığı görülür: Balıksırtı (desen), boşboğaz, dalkavuk, karafatma (böcek), tavşankanı (renk), tavukgöğsü (tatlı). Bazı durumlarda birinci sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşması (adamotu, başköşe, başöğretmen, toz pembe) söz konusu olurken; bazen de ikinci sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşmasıyla birleşik yapıli sözcükler ortaya çıkar: gökyüzü, karatavuk, rüzgârgülü vb. (Bilgin, 2006).

Birleşik sözcüklerin yapısal ve anlamsal özellikleri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde anlama sürecini etkileyecek niteliktedir. Çünkü birden çok sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan yapı, farklı bir kavramın göstereni olacaktır. Türkçeyi öğrenme sürecinde öğrencinin birleşik sözcüklerin bu özelliğinin farkında olması gerekir. Bunun için de öncelikle öğrencinin seviyesine uygun ve günlük

hayatında ihtiyaç duyabileceği sözcükler seçilerek, iki ayrı sözcüğün tek bir kavrama işaret ettiği, birlikte kullanılması gerektiği öğretilmelidir.

Türkçe, sözcüklerin anlam özellikleri açısından zengin bir dildir. Ancak sözcüklerin anlam özellikleri bakımından görünümüne değinmeden önce, Türkçenin sözcükleri kavramlaştırma gücü üzerinde durmakta yarar vardır. “Anlambilimde bir nesneyi, bir eylemi, bir olayı zihnimizde bir ses bileşimine, bir göstergeye bağlama, bir kavramı bir göstergeyle dile getirmeye anlamlama ya da kavramlaştırma denir” (Aksan, 2009:97). Kavramlaştırma, toplumdaki bireylerin nesnelere, olayları, durumları algılayış biçimlerine göre farklılıklar gösterir. Bu yüzden her dilin kendine özgü kavramlar dünyası vardır. “Türkçede gerek tek tek sözcüklerde gerek deyimlerde ve öteki birden çok ögeli birimlerde kavramlaştırma sırasında doğadaki nesnelere, biçimler, renklerden yararlanılarak bir şeyin canlandırılarak anlatılması” (Aksan, 2009:97), dilin eklemeli yapısı ve birleşik sözcük oluşturma gücü, Türkçenin kavramlar dünyasını zenginleştiren özelliklerdir.

Türkçenin kavramlaştırmadaki başarısı ve yapısal özellikleri, sözcüklerin anlam özelliklerinin çeşitlenmesinin de yolunu açar. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde Türkçe sözcüklerin anlam özelliklerinin öğretimi, öğrencilerin hem sözcük hazinesinin hem de dilin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi açısından önem taşır.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sözcük Öğretiminin Yeri

Dil öğretiminin temel amacı dört temel dil becerisinin geliştirilerek dilin sözlü ve yazılı olarak etkin kullanımını sağlamaktır. Bu durum yabancı dil öğretimi açısından değerlendirildiğinde, bu becerilerin geliştirilmesi zorlaşmakta ve eğitim-öğretim sürecinin daha dikkatli planlanması gerekmektedir. Çünkü “tamamen yabancı oldukları bir dünyaya adım atan yabancı dil öğrencileri yeni öğrenecekleri dilin farklı dil bilgisi kuralları, sesletimi ve sözcük bilgisiyle uğraşmak zorundadır. Yeni dilin nasıl bir yapıya sahip olduğu, tekil-çoğul ayrımı, zamanların kullanım alanları vb. öğrenilmesi gereken unsurlardan sadece birkaçıdır. Yeni öğrenilen sözcüklerin sesletimi, anlamı ya da anlamları, kullanıldığı bağlamlar ise sözcük öğretimi açısından aşılması gereken sorunlardır” (Apaydın, 2007: 70). Bu sorunun aşılması için de bilinçli ve planlı bir sözcük öğretim sürecine ihtiyaç vardır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin hedef dile ait zengin bir sözcük hazinesine sahip olması, okuduklarını veya dinlediklerini daha iyi anlamalarına; kendilerini sözlü ya da yazılı olarak daha iyi ifade etmelerine imkân tanıyacaktır. Zengin bir sözcük hazinesine sahip olmak, hem günlük hayatta hem de akademik alanda öğrencilerin daha başarılı olmalarını sağlayacaktır. Sözcük hazinesinin zenginliği, sözcük bilgisinin niteliğiyle anlam kazanır. Nation (2005: 48-49) bir sözcüğün öğretirken, sözcükle ilgili nelerin öğretileceğine karar verilmesi gerektiğini belirtir ve bunu “sözcüğün öğrenme yükü” olarak adlandırır. Sözcüğün öğrenme yükünü anlam, biçim ve kullanım olarak üç ana başlıkta toplayan yazar, bu başlıkları şu tabloyla açıklar:

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 1: Öğrenme Yükünü Keşfetme

Anlam	Biçim ve anlam Kavram ve bildirimleri Çağrışımlar	Sözcük öğrencinin ana dilinden aktarma bir sözcük müdür? Ana dilinde aşağı yaklaşık olarak aynı anlama gelen bir sözcük var mıdır? Kelimenin, ana dilinde benzer anlama gelen kelimeyle dizilişi uyar mı?
Biçim	Sözlü biçim Yazılı biçim Sözcük parçaları	Öğrenciler sözcüğü duyduklarında onu tam olarak tekrar edebilirler mi? Öğrenciler kelimeyi duyduklarında onu doğru yazabilirler mi? Öğrenciler sözcükteki bilinen ekleri tespit edebilirler mi?
Kullanım	Dilbilgisel işlevleri Düzenleme (eşdizimlilik) Kullanımdaki kısıtlamalar	Sözcük öngörülebilir dilbilgisi kalıplarına uygun mudur? Ana dilindeki benzer anlama gelen sözcükle aynı eşdizimliliğe sahip midir? Ana dilindeki benzer anlama sahip sözcüğün kullanımıyla aynı kısıtlamalara sahip midir?

Sözcüğün yukarıda belirtilen tüm yönleriyle bilinmesi durumunda, dört temel dil becerisi etkili bir şekilde kullanılabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, özellikle ilk seviyelerde, öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaçlarını karşılayacak ve iletişimlerini kolaylaştıracak nitelikte öğretim yapılması gerekir. Bunun için sıklık çalışmalarında yararlanmak yararlı bir yol olarak görülebilir. Ancak “sık kullanılan sözcüklerin tespiti için eser taraması yeterli olmayacaktır. Çünkü konuşma dili ile yazı dili farklılıklar gösterir. Mesela, iletişim kurmada sıkça kullanılan kalıplaşmış ifadeler (n’aber!, görüşürüz, Güle güle!, Hayırlı işler! vb.) yazılı metinlerde sıklık taraması yapıldığında ilk sıralarda görülmeyebilir” (Ilgar, 2013: 21-22). Bu noktada seviyelere ve hedef kitleye göre ihtiyaç analizinin gerekli olduğunu söylenebilir. Bu sayede doğru hedefler belirlenerek eğitim öğretim süreci düzenlenebilir.

İhtiyaç analizi ve öğretilecek sözcüklerin belirlenmesinden başka, bu sözcüklerin “nasıl” öğretileceği de önemli bir sorundur. “İki tür öğretim yöntemi vardır; doğrudan sözcüklere odaklanılarak yapılan öğretim ve dolaylı öğretim. Birinci öğretim şeklinde, sözcükleri konu alan alıştırmalar, oyunlar, bulmacalar gibi sınıf çalışmaları yolu ile sözcüklerin doğrudan odaklanılarak öğretilmesi amaçlanır. İkinci öğretim biçiminde ise, asıl amaç sözcük öğretimi değildir, fakat sözcük öğrenimi başka bir dil becerisine odaklanıldığı sırada dolaylı olarak gerçekleşir. Hangi yöntemin sözcük edinimi açısından daha olumlu sonuçlar vereceği tartışılmaktadır. Fakat iki tür öğretim biçimi de gereklidir. Dilin çekirdeğini oluşturduğu tespit edilen miktar için doğrudan odaklanarak öğretme yaklaşımı genel olarak kabul görmektedir” (Erer, 2011:28).

Sözcük öğretimi, sözcüğün anlam ya da anlamlarının öğretimiyle sınırlandırılacak bir süreç değildir. Harmer (2006:16-22), sözcük öğretiminin dört boyutun kavranmasıyla mümkün olabileceğini açıklamaktadır. Bunlar, a) çok anlamlılık (eş anlam, zıt anlam, derin anlam, yüzeysel anlam, çağrışım),

b) sözcük kullanımı (mecazi, deyim), c) sözcük birleşimi (sözcük grubu, ön ek, son ek), d) sözcük grameri (sıfat, zarf, isim olma durumları vb.) olarak sınıflandırmıştır(Harmer, 2006; akt. Tok ve Yığın, 2014: 266). Bu sınıflandırma göz önünde bulundurulduğunda, sözcük öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılabileceği görülür. Literatür incelendiğinde, sözcük öğretim tekniği olarak kullanılabileceği belirtilen görsellerden yararlanma, anlam özelliklerinin öğretimi, açıklama yapma, tahminlerden yararlanma, sözcükleri ek-kök analizleriyle ayırma vb. tekniklerin bu boyutların kazanılmasına hizmet edeceği düşünülebilir.

Harmer (2006)'in açıkladığı dört boyuta ek olarak sözcük öğretiminde sesletim ve vurgu eğitiminin de verilmesi gerekir. Çünkü Türkçede vurgunun anlam belirleyici ve değiştirici etkisi vardır. Temel seviyeden itibaren dilin prozodik özelliklerinin de öğretilmesi, öğrencilere özellikle iletişim boyutunda kolaylık sağlayacaktır.

Sözcük öğretimi sürecini etkileyebilecek unsurlardan biri de “hatırlama” ve “unutma” kavramlarıdır. Bu kavramlar bellek ve belleğin çalışma sistemiyle ilgili kavramlardır. “Gelen bilginin işleniş tarzına göre bellek iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, henüz kalıcı sürece girmemiş yeni edinilmiş bilgilerin saklandığı kısa süreli bellektir. Kısa süreli bellek, çok sınırlı bir kapasiteye sahiptir. Gelen bilgiler burada, ortalama iki ya da üç saniye tutulmaktadır” (Onan, 2014: 95). Uzun süreli belleğin kapasitesi ise çok daha fazladır. “Uzun süreli bellek, kısa süreli bellekten çağırılan her bilgiyi birkaç dakikadan başlayan ve günlere, haftalara, yıllara hatta bir ömür boyuna uzanan sürelerde saklayabilmektedir” (Onan, 2014: 95). Sözcük öğretiminde önemli olan kısa süreli bellekteki bilgiyi uzun süreli belleğe aktarabilmektir. Öğrenilen kelimenin ihtiyaç anında kullanılabilmesi için uzun süreli bellekte yer etmesi ve gerektiğinde “hatırlanabilmesi” gerekir. Benzer şekilde unutmanın en aza indirilebilmesi için de belleğin işleyiş sistemine göre bir çalışma düzeni oluşturulmalıdır. Unutmayı engellemenin ilk yolu bilgilerin tekrarıdır. Bunun için hatırlamayı kolaylaştırmak adına öğrencilere resimleştirmeye ve gruplandırmaya dayanan bellek stratejileri ile tekrar yardımıyla öğrenmeye yarayan bilişsel stratejiler (Tok ve Yığın, 2014) öğretilbilir.

Sonuç olarak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi yapılırken dilin sözcük yapısı ve özellikleriyle birlikte öğrencilerin ihtiyaçları, dil seviyeleri göz önüne alınarak bir düzenlemeye gidilmelidir. Kitaplardaki sözcük öğretiminin hangi yöntemlerle ne oranda yer alacağı önemlidir. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında yer alan sözcük öğretimi etkinliklerinin incelenmesi ve bulunan eksikliklerin giderilmesi gereklidir. Bu çalışmada da temel kullanıcı düzeyi ders kitapları sözcük öğretimi açısından değerlendirilecektir. Araştırmada kitaplarda yer alan sözcük öğretimi etkinliklerinin oranı ve çeşidi incelendiğinden çalışmanın hem yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarının hazırlanmasına hem de alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan temel kullanıcı düzeyi ders ve çalışma kitaplarındaki bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinin sayısal açıdan ve kullanılan etkinlik çeşitliliği açısından değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1.Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinin diğer etkinliklere oranı nedir?
2. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinde ne tür etkinlik çeşitlerine, hangi oranda yer verilmiştir?

Yöntem

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Doküman analizi ile temel kullanıcı (A1 ve A2) düzeyi yabancılar Türkçe öğretimi ders ve çalışma kitapları, sözcük öğretimi etkinliklerinin oranı ve etkinlik çeşitleri açısından incelenmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman analizi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yabancılar Türkçe öğretimi temel kullanıcı düzeyi (A1-A2) ders ve çalışma kitapları oluşturmaktadır. Örneklem ise İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe temel kullanıcı düzeyi ders ve çalışma kitapları olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. İncelemede bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleri belirlenirken, etkinliğin diğer beceri alanlarıyla ilişkili olmamasına dikkat edilmiştir. Bu bakış açısıyla, kitaplardaki her bir etkinliğin hangi beceri alanına ve amaca yönelik olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Etkinliklerden, doğrudan sözcük öğretimiyle ilgili olduğu belirlenenler, kullanılan etkinlik türüyle birlikte ünite ünite kaydedilmiştir.

Bunun dışında, inceleme sonucunda sınıflandırmaya giren bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitleri ve nitelikleri belirlenirken, etkinliklerle ilgili olarak şu özellikler göz önünde bulundurularak kodlama yapılmıştır:

Görsellerden yararlanma etkinliklerinde görsel ön planda tutularak bu görselden hareketle sözcük öğretimi yapılmaktadır. Boşluk doldurma etkinliklerinde, metinde ya da cümledeki boşluklara verilen sözcüklerin yerleştirilmesi ya da öğrencinin bu kısımlara uygun gördüğü sözcükleri yazması istenmektedir. Sözcük listeleri genellikle ünitenin temasına uygun olarak verilen farklı sözcük türlerini

içeren listelerdir. Eşleştirme etkinliklerinde, sözcüğü, atasözü/deyimi görsellerle, özel günleri ve saatleri açıklamalarıyla, fiilleri sözcüklerle, kalıp ifadeleri anlamlarıyla eşleştirme çalışmaları bulunmaktadır. Gruplamada öğrencilerden verilen sözcükleri uygun buldukları gruplara yerleştirmeleri istenmektedir. Anlam özelliklerinden hareketle sözcük öğretimi etkinliklerinde amaç, eş, zıt ya da yakın anlamlı sözcükleri kullanarak sözcük öğretimi yapmaktır. Bu etkinlikler eşleştirme çalışmalarını da içerebilmektedir. Tematik etkinlikler, ünitenin temasına uygun olarak hazırlanan ve kullanılan teknik açısından bir sınıflamaya tâbi tutulamayan etkinliklerdir (Temayla bağlantılı olarak ülke ve dil adlarının işaretlenmesi gibi). Bulmaca, harflerin karışık verildiği bir tablodan sözcükleri bulma ya da açıklaması verilen sözcüğü tespit ederek bulmacaya yerleştirme şeklinde düzenlenen etkinliklerdir. Öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyacakları sözcük/kalıpları öğretmeye yönelik etkinlikler, toplumsal hayatta öğrencilerin ihtiyaç duyacağı düşünülen sözcük ve kalıpları öğretmeye yönelik etkinliklerdir (menü resmiyle yemek adlarının öğretilmesi gibi). Sayı ve alfabe öğretimiyle bağlantılı etkinlikler, hedef dilin tanıtılması amacıyla hazırlanmış, alfabe ve sayılarla bağlantılı sözcük öğreten etkinliklerdir. Sözlük kullanımına yönelik etkinlikte, öğrencilerden verilen sözcüklerin anlamını bulmaları istenmektedir. Oyunla sözcük öğretimi etkinliğinde ise, öğrencilerden iki grup oluşturularak iki dakikada verilen harflerle sözcükler yazmaları beklenmektedir. Tahmine dayalı etkinlikte, işlevi ya da açıklaması verilen sözcüğün ne olduğunu tahmin etmeleri beklenmektedir. Bu etkinliklerin dışında harfleri karışık verilen sözcükleri düzenleme ve harfleri eksik verilen sözcükleri tamamlama gibi sözcüğü ve yazılışını tanımaya yönelik etkinlikler de belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen bütün kitaplar, her iki araştırmacı tarafından değerlendirilip yapılan kodlamalar karşılaştırılarak çalışmanın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Etkinlik Çeşidi ve Sayıları

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1-A2)'nda toplam 378 etkinlik bulunmaktadır. Kitabın son bölümünde yer alan konuşma becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan karşılıklı konuşma etkinlikleri de toplam etkinlik sayısına dâhil edilmiştir. Kitapta 51 tane bağımsız sözcük öğretimi etkinliği yer almaktadır. Bu etkinlikler içerisinde, oransal açıdan en çok yer verilen etkinlikler sırasıyla boşluk doldurma ve görsellerden yararlanma etkinlikleridir. Temel kullanıcı düzeyi yabancı dil öğrenmenin ilk basamağı olduğundan öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyabilecekleri sözcüklere yönelik etkinlikler bulunmaktadır. Hedef dili tanıtmak amacıyla sayılar ve harflerle ilgili etkinliklere ve sözcük listelerine de yer verilmiştir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 2: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1-A2)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Boşluk Doldurma	22	43
Görsellerden Yararlanma	9	17
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	5	10
Eşleştirme	4	8
Öğrencilerin Günlük Hayatta İhtiyaç Duyacakları Sözcük/Kalıpları Öğretmeye Yönelik Etkinlikler	3	6
Sözcük Listesi	2	4
Gruplama	2	4
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	2	4
Tematik Etkinlikler	1	2
Bulmaca	1	2
TOPLAM	51	100

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Etkinlik Çeşidi ve Sayıları

Tablo 3: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1-A2)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Boşluk Doldurma	8	32
Görsellerden Yararlanma	4	16
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	4	16
Gruplama	3	12
Eşleştirme	2	8
Bulmaca	2	8
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	1	4
Harfleri Karışık Verilen Sözcükleri Düzenleme	1	4
TOPLAM	25	100

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1-A2)'nda 233 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 25 tanesi bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleridir. Bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleri içerisinde oransal açıdan en fazla yer verilen etkinlikler sırasıyla boşluk doldurma, görsellerden yararlanma, anlam özelliklerinden hareketle sözcük öğretimi etkinlikleridir. Ders kitabından farklı olarak harfleri karışık verilen sözcükleri düzenleme etkinliği yer almaktadır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1) Etkinlik Çeşidi ve Sayıları*Tablo 4: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları*

Etkinlikler	(f)	%
Görsellerden Yararlanma	15	40
Tematik Etkinlikler	5	14
Bulmaca	3	8
Öğrencilerin Günlük Hayatta İhtiyaç Duyacakları Sözcük/Kalıpları Öğretmeye Yönelik Etkinlikler	3	8
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	3	8
Boşluk Doldurma	2	5
Oyunla sözcük öğretimi	2	5
Eşleştirme	1	3
Gruplama	1	3
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	1	3
Sözlük Kullanımına Yönelik Etkinlikler	1	3
TOPLAM	37	100

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1)'nda "eğlenelim öğrenelim" başlığı altında bulunan etkinliklerle birlikte toplam 183 etkinlik bulunmaktadır. Bunların 37 tanesi bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleridir. Kitapta en fazla yer verilen etkinlikler sırasıyla görsellerden yararlanma ve tematik etkinliklerdir. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitabında olduğu gibi günlük hayatta ihtiyaç duyulan sözcüklerin ve sayılar/alfabenin öğretimine yönelik etkinlikler bulunmaktadır. Farklı olarak oyunla sözcük öğretimine ve sözlük kullanımına yönelik etkinliklere de yer verilmiştir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1) Etkinlik Çeşidi ve Sayıları*Tablo 5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları*

Etkinlikler	(f)	%
Görsellerden Yararlanma	6	21
Boşluk Doldurma	5	18
Tematik Etkinlikler	4	14
Eşleştirme	3	11
Bulmaca	3	11
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	3	11
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	1	3,5
Sözlük Kullanımına Yönelik Etkinlikler	1	3,5
Harfleri Karışık Verilen Sözcükleri Düzenleme	1	3,5
Harfleri Eksik Verilen Sözcükleri Tamamlama	1	3,5
TOPLAM	28	100

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1)'nda 117 etkinlik bulunmaktadır. Bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleri 28 tane dir. Kitapta oransal açıdan en fazla yer verilen etkinlikler sırasıyla görsellerden yararlanma ve boşluk doldurma etkinlikleridir. Ders kitabından farklı olarak harfleri

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

karışık verilen sözcükleri düzenleme, harfleri eksik verilen sözcükleri tamamlama etkinliklerine yer verilmiştir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A2) Etkinlik Çeşidi ve Sayıları

Tablo 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A2)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Görsellerden Yararlanma	6	43
Eşleştirme	5	36
Boşluk Doldurma	1	7
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	1	7
Öğrencilerin Günlük Hayatta İhtiyaç Duyacakları Sözcük/Kalıpları Öğretmeye Yönelik Etkinlikler	1	7
TOPLAM	14	100

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A2)'nda 201 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 14 tanesi bağımsız sözcük öğretim etkinlikleridir. Seviyenin artmasıyla beraber sözcük öğretim etkinliklerinin sayısında da azalma görülmektedir. Görsellerden yararlanma ve eşleştirme etkinliklerine diğer etkinliklere oranla daha fazla yer verilmiştir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A2) Etkinlik Çeşidi ve Sayıları

Tablo 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A2)'ndaki Etkinliklerin Çeşitlerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Eşleştirme	7	39
Boşluk Doldurma	4	22
Görsellerden Yararlanma	3	17
Gruplama	1	5,5
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	1	5,5
Tahmine Dayalı Etkinlikler	1	5,5
Bulmaca	1	5,5
TOPLAM	18	100

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A2)'nda 111 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 18 tanesi bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleridir. Kitapta oransal açıdan en çok yer alan etkinlikler, eşleştirme ve boşluk doldurma etkinlikleridir. Ayrıca diğer kitaplardan farklı olarak tahmine dayalı etkinliğe de yer verilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada yer verilen “Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinin diğer etkinliklere oranı nedir?” sorusuna ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 8 ve Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 8: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındaki Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinliklerin Yüzde ve Frekans Dağılımları

	Toplam Etkinlik Sayısı	Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlikleri (f)	Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlikleri %
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	378	51	%13
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı	233	25	%10
TOPLAM	611	76	%12

Tablo 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındaki Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinliklerin Yüzde ve Frekans Dağılımları

	Toplam Etkinlik Sayısı	Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlikleri (f)	Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlikleri %
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(A1)	183	37	%20
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı(A1)	117	28	%23
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(A2)	201	14	%7
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı(A2)	111	18	%16
TOPLAM	612	97	%16

Tablolara bakıldığında, her iki yayınevindeki toplam etkinlik sayılarının ve oranlarının birbirine yakın (Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe: % 12, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe: % 16) olduğu görülmektedir. Ancak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki etkinliklerin oranı, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındakilerden daha fazladır. Bu farkın, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında, her ünite sonunda yer alan ve çalışma kapsamına alınan “eğlenelim-öğrenelim” etkinliklerinde doğrudan sözcük öğretimi çalışmalarına yer verilmesiyle ilgili olduğu düşünülebilir.

Çalışmada yer verilen “Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için hazırlanan ders ve çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinde ne tür etkinlik çeşitlerine, hangi oranda yer verilmiştir?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 10 ve Tablo 11’de gösterilmiştir:

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 10: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındaki Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlik Türlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Boşluk Doldurma	30	39
Görsellerden Yararlanma	13	17
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	9	12
Eşleştirme	6	8
Gruplama	5	7
Bulmaca	3	4
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	3	4
Öğrencilerin Günlük Hayatta İhtiyaç Duyacakları Sözcük/Kalıpları Öğretmeye Yönelik Etkinlikler	3	4
Sözcük Listesi	2	3
Tematik Etkinlikler	1	1
Harfleri Karışık Verilen Sözcükleri Düzenleme	1	1
TOPLAM	76	100

Tablo 11: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarındaki Bağımsız Sözcük Öğretimi Etkinlik Türlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Etkinlikler	(f)	%
Görsellerden Yararlanma	30	31
Eşleştirme	16	16
Boşluk Doldurma	12	13
Tematik Etkinlikler	9	10
Bulmaca	7	7
Sayı ve Alfabe Öğretimiyle Bağlantılı Etkinlikler	6	6
Anlam Özelliklerinden Hareketle Sözcük Öğretimi Etkinlikleri	4	4
Öğrencilerin Günlük Hayatta İhtiyaç Duyacakları Sözcük/Kalıpları Öğretmeye Yönelik Etkinlikler	4	4
Gruplama	2	2
Sözlük Kullanımına Yönelik Etkinlikler	2	2
Oyunla sözcük öğretimi	2	2
Harfleri Karışık Verilen Sözcükleri Düzenleme	1	1
Harfleri Eksik Verilen Sözcükleri Tamamlama	1	1
Tahmine Dayalı Etkinlikler	1	1
TOPLAM	97	100

Tablolar incelendiğinde, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında 11 farklı etkinlik türüne yer verildiği; sırasıyla boşluk doldurma, görsellerden yararlanma ve anlam özelliklerinden hareketle sözcük öğretiminin en çok kullanılan üç etkinlik olduğu görülmektedir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında ise 14 farklı etkinlik türüne yer verildiği; sırasıyla görsellerden yararlanma, eşleştirme ve boşluk doldurma etkinliklerinin en çok kullanılan üç etkinlik olduğu görülmektedir.

Bu sonuçtan hareketle, her iki yayınevinin de bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinde etkinlik çeşitliliği açısından birbirine yakın olduğu, özellikle görsellerden yararlanma ve boşluk doldurma etkinliklerine ağırlıklı olarak yer verdiği görülmektedir.

Doğan (2014) çalışmalar sırasında öğrencilere resim ve fotoğraflar gösterilmesinin, sözcüğün sadece yazılması ve düz anlatım yoluyla üzerinde durulması şeklinde yapılan anlatıma göre çok daha etkili olacağını belirtir. Yazara göre görsellerden yararlanma aynı zamanda somutlaştırma çalışması anlamına da gelir ve bu husus dil öğretiminin her basamağında, özellikle başlangıç (A1, A2) seviyesinde göz önünde bulundurulmalıdır. İncelenen kitapların temel kullanıcı düzeyi (A1, A2) için hazırlandığı düşünüldüğünde görsellerden yararlanma etkinliklerine daha çok yer verilmesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Tablolar incelendiğinde, görsellerden yararlanma, boşluk doldurma, anlam özelliklerinden hareketle sözcük öğretimi, eşleştirme, gruplama, bulmaca, sayı ve alfabe öğretimiyle bağlantılı etkinlikler, öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyacakları sözcük/kalıpları öğretmeye yönelik etkinlikler, tematik etkinlikler, harfleri karışık verilen sözcükleri düzenleme etkinliklerinin ortak olduğu görülmektedir. Her iki yayınevi için etkinliklerdeki çeşitlilik sayısı düşünüldüğünde (Hitit:11, İstanbul:14), 10 etkinliğin ortak olması, bağımsız sözcük öğretimi için temel kullanıcı düzeyi açısından belli etkinliklere odaklanıldığının göstergesidir. Ayrıca her iki yayınevi için de en çok kullanılan üç etkinlik dışındaki etkinlik çeşitlerinde oranların oldukça düşük olması, kitapların kendi içinde de belli etkinliklere yoğunlaştığını göstermektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında sözcük listesi etkinliği; İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarında da tahmine dayalı etkinlikler, harfleri eksik verilen sözcükleri tamamlama, oyunla sözcük öğretimi ve sözlük kullanımı etkinlikleri diğer yayınevinden farklılaşan etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuçlardan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimiyle ilgili olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- 1) Dil öğretiminin bir bütün olduğu düşünüldüğünde, sözcük öğretiminin diğer beceri alanlarından ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Ancak temel becerilerdeki gelişimin sağlanması için sözcük bilgisinin geliştirilmesine yönelik özel çalışmalara da ihtiyaç vardır. Bu nedenle çalışmada ortaya çıkan bağımsız sözcük öğretimi etkinliklerinin sayısı ve toplam etkinlik çeşitliliği düşünüldüğünde, etkinlik çeşitliliğinin artırılması, çalışmalarda farklı teknikler kullanılması gerekmektedir.
- 2) Düzeye uygun olarak, sözcüklerin farklı anlam özelliklerinin öğretimine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.
- 3) Görsellerden yararlanarak sözcük öğretimi yapılırken poster, afiş, broşür gibi günlük hayatla bağlantılı görsel materyallere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

- 4) Sözcüklerin anlam özellikleri öğretilirken, –özellikle konuşma becerisi açısından- ses ve bürün özelliklerinin öğretimi de dikkate alınmalıdır.
- 5) Öğrencilerin bireysel öğrenmeleri açısından sözlük kullanımı önemlidir. Bu nedenle etkinliklerde sözlük çalışmalarına yer verilmesi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için seviyelere uygun sözlüklerin hazırlanması gerekmektedir.
- 6) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan akademik çalışmalar dikkate alınarak, kitaplardaki sözcük öğretimi için daha akademik bir düzenlemeye gidilmeli, kitaplara ek materyaller hazırlanmalıdır.
- 7) Etkinliklerin ve etkinlik içinde kullanılacak tekniklerin daha doğru seçilebilmesi için, seviyelere göre yapılacak ihtiyaç analizine göre belirlenen sözcükler doğrultusunda çalışmalar yapılmalıdır. Kurumlar arası işbirliği ile bir proje kapsamında hazırlanacak bir Türkçe derlemin bu ihtiyaca cevap verebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2009). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Apaydın, D. (2007). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir yöntem denemesi*.Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçenin öğretiminde temel söz varlığının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 311-317.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyükkiz, K.K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155.
- Doğan, Y. (2014). Yabancılara Türkçe sözcük öğretiminde market broşürlerinden yararlanma. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 89-98.
- Erer, N. G. (2011). *Türkçe ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan iki seri kitabın sözcük öğretimi açısından karşılaştırılması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ilgar, M. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde e-öğrenim yoluyla sözcük öğretimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Karadağ, Ö. (2013). *Sözcük Öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- MEB. (?) Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf.
- Erişim Tarihi: 16.04.2015
- Nation, P. (2005). Teaching vocabulary. *The Asian EFL Journal Quarterly*, 7(3), 47-54.
- Onan, B. (2014). *Anlama Sürecinde Türkçenin Yapısal İşlevleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Tanın, R. (2004). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük bilgisi ve öğretimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tok, M. ve Yığın, M. (2014). Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde öğrencilerin kullandıkları sözcük öğrenme stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 265-276.
- Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.